

سهم الارث زوجه از زوج در مذاهب مختلف اسلامی

سهم الارث زوجه از زوج در مذاهب مختلف اسلامی (اهل تسنن) یک هشتم از کل ماترک زوج است (ماده واحده و مواد 913 و 927 و 938 قانون مدنی)

ولی در مذهب شیعه اثنی عشری با استناد به سابقه تاریخی از زمان حضرت علی علیه السلام سهم الارث زوجه از زوج یک هشتم از اموال منقوله و بهای ابنیه و اشجار است.

ابتدا با تکیه بر مجموعه بخشنامه ای ثبتی) [بند 303](#) (با عنوان نمودن موضوع، مورد بحث پرداخته و در ادامه به تشریح کامل موضوع خواهیم پرداخت.

بند 303

«هرگاه وارثی با تسلیم مدارک مربوط تقاضای صدور سند مالکیت نسبت به سهم الارث خود را از رقبه ای که منحصرأً سند مالکیت آن به عنوان زمین به نام مورث آنها صادر شده باشد بنمایند و مدعی باشند که در زمین مورد نظر هیچ نوع اعیانی وجود نداشته و ندارد در این مورد در صورتی که رقبه منظور به نام مورث به عنوان زمین مطلق سند مالکیت صادر و تسلیم شده باشد و با معاینه محل معلوم شود که زمین به حال اولیه باقی است و فاقد هر نوع اعیانی می‌باشد و این موضوع مورد تأیید و تصدیق رئیس واحد ثبتی قرار گیرد وضع و استثناء ثمنیه اعیانی از سهم الارث وارث مورد ندارد.»

ماده 946 قانون مدنی:

زوج از تمام اموال زوجه ارث می‌برد لیکن زوجه از اموال ذیل:

1. از اموال منقوله از هر قبیل که باشد

2. از ابنیه و اشجار

ماده 947 قانون مدنی:

«زوجه از قیمت ابنیه و اشجار ارث می‌برد و نه از عین آنها و طریقه تقویم آن است که ابنیه و اشجار با فرض استحقاق بقاء در زمین بدون اجرت تقویم می‌گردد.»

ثمن اعیانی

جمع فرض سهم الارث زوجه از زوج (ماده 913 ق.م) با اموالی که زوجه از آنارث می‌برد (ماده 946 ق.م) و دلالت ماده 947 ق.م بر سهم زوجه از قیمت ابنیه و اشجار اصطلاحاً به ثمن اعیانی موسوم شده

مستند به مواد مذکور در مذهب شیعه اثنی عشری سهم الارث زوجه از ماترک زوج در اموال غیرمنقول است به همین دلیل و استناد به ماده 947 ق.م در دادنامه های حصر وراثت بهای ثمن اعیانی

(در صورتی که زوج اولاد یا اولاد اولاد داشته باشد) برای زوجه متوفی منظور می‌گردد و در صورت نبودن آنها فرض به بهای ربع اعیانی افزایش می‌یابد.

منظور از داشتن اولاد یا اولاد اولاد (نوه) برای میت است چه از زوجه ارث بر باشند یا از زوجه‌ای دیگر یعنی وجود فرزند یا نوه سهم الارث مادر یا نامداری را از یک چهارم به یک هشتم تقلیل می‌دهد.

صدور سند مالکیت

زوجه فقط با امتناع ورثه از پرداخت قیمت اینیه و اشجار می‌تواند با استناد به ماده 948 ق.م.ح خود را از عین استیفا نماید. این موضوع در موقع تقاضای صدور اسناد مالکیت سهم الارث وراثت از ملک متوفی در ادراست ثبت با عقیده‌های متفاوتی روبرو است. بعضی از واحدهای ثبتی با ابطال سند مالکیت متوفی اسناد مالکیت سهم الارث وراثت را به استثناء ثمن اعیانی صادر و برای زوجه متوفی نیز سند مالکیت ثمن اعیانی صادر می‌کنند و با تقاضای صدور سند مالکیت سهم الارث گواهی پرداخت حقوق زوجه و یا اقرارنامه رسمی زوجه را مبنی بر وصول بهای ثمن اعیانی مطالبه داشته و با اخذ آن اسناد مالکیت سهم الارث سایر ورثه را بدون کسر ثمن اعیانی صادر می‌کنند.

واگذاری ثمن اعیانی

چنانچه زوجه ثمن اعیانی را با سند رسمی به سایر وراثت و اگذار نماید بهتر است واگذاری ثمن اعیانی به سایر ورثه به نسبت سهامی باشد که از متوفی ارث می‌برند تا مقادیر سهام به همان صورت سهم الارث و بدون کسر اعیان باقی بماند، به طریقی مثال اگر متوفی دارای یک همسر و دو پسر و دو دختر باشد و مادر (زوجه) قصد واگذاری ثمن اعیانی به فرزندان خود را داشته باشد باید آن را به نسبت دو سهم برای هر پسر و یک سهم برای هر دختر و اگذار نماید.

قوانین کانون کارشناسان رسمی دادگستری

ادعای نبودن هیچ نوع اعیانی و صدور سند مالکیت

اما موضوع این بند و تقاضای صدور اسناد مالکیت ورثه با ادعای نبودن هیچ نوع اعیانی عملاً در حداقل و شاید به ندرت اتفاق افتد، و چنانچه تقاضای صدور اسناد مالکیت ورثه با ادعای نبودن اعیانی به اداره ثبت تسلیم گردد به نظر می‌رسد احراز عدم وجود اعیان یک اکر حقوقی بوده و احتیاج به کارشناسی دارد و مأمورین اداره ثبت صلاحیت صلاحیت عدم احراز این امر را ندارند و برای جلوگیری از تضییع حق زوجه متوفی اقرارنامه رسمی زوجه مبنی بر دریافت بهای ثمن اعیانی مقبول‌تر و منطقی‌تر باشد. عده‌ای بر این عقیده‌اند با تصویب قانون زمین شهری و کمیسیون ماده 12 که ناظر بر نوع ملک است و یا توجه به گواهی مالیاتی متوفی که در آن عدم وجود اعیانی به صراحت قید شده باشد می‌توان به عدم وجود اعیان اطمینان کرد و اقدام طبق مفاد بخشنامه مذکور عملاً در ادارات ثبت مورد پیدا نمی‌کند.

سند مالکیت و بر بودن صفحه نقل و انتقالات و متمم سند

شیوه صدور سند مالکیت توسط اداره ثبت

اکنون ادارات ثبت در همه موارد صدور اسناد مالکیت سهم الارث وراثت را با در نظر گرفتن حق زوجه صادر و تسلیم می‌دارند و اصلح همین شیوه اقدامی اداره ثبت است و نظر کمیسیون ماده 12 و یا گواهی مالیاتی متوفی که عدم وجود اعیان نیز در آن قید شده باشد ملاک عمل قرار نداده و رعایت جانب احتیاط را در خصوص حق زوجه امری ضروری و لازم می‌دانند زیرا وجود با عدم وجود اعیان بر روی زمین در زمان فوت متوفی مطرح است نه در زمان صدور رأی کمیسیون ماده 12 و یا گواهی مالیاتی، چون ممکن است فاصله زمان فوت مالک تا اخذ مدارک مذکور مدت طولانی بوده و اعیان به طریقی از بین رفته باشد و صدور اسناد مالکیت سهم الارث بدون استثنای سهم زوجه موجبات تضییع حق نامبرده را فراهم خواهد ساخت.